

aproape nebăgat în seamă). Treceam peste interpretarea — prin nimic ieșită din rama corectitudinii — dată de Octavian Lăluț ducelui Orsino, pentru a ajunge la Gelu Bogdan Ivașcu, a cărui creație în Malvolio e remarcabilă. Actorul înfățișează un personaj mistuit de patimă și minat de ambiție, amestec de trufie ridicolă și de slugărnice jalnică. Nicolae Iliescu are o apariție promițătoare, în orice caz neașteptată, în redingota scurtă de Charlot și cu chipul lui de trubadur trist, dar, mai departe, Feste ne rămâne străin, tinărul actor neizbutind decît rareori să-și apropie melancolia grea și amară a acestui înțelept printre nebuni. Anca Neculce-Maximilian își poartă tristețea îndoliată cu aristocratică distincție, dar are momente cînd, derutată, o pierde pe Olivia, rătăcind pe poteci străine de nota spectacolului și străine propriilor ei date, în căutarea ungi filon patetic, care rămîne ascuns. Actrița intră în rezonanță doar cu Anton Tauf, interpretul viril și seducător al lui Sebastian. În ansamblul ei neegală dar fără flagrante denivelări, interpretarea rămîne descoperită în ce privește rolul Violet. Elena Caragiu nu și-a descoperit personajul sau nu l-a asimilat — ceea ce raportat la rezultate e tot una — intențiile ei rămîn secrete. Flacăra dragostei ei e rece, cînd nu pilpîie neputincios. Evidente sînt doar eforturile, mai ales cînd ele întrec posibilitățile interpretei. De bună seamă, mult din ce-ar fi putut să fie poezia caldă a spectacolului, din această pricină se destramă, se pierde.

Teatrul Maghiar de Stat din Cluj

UN DUȘMAN AL POPORULUI

de Ibsen și A. Miller

Credincios bunelor și vechilor sale tradiții — pe care le citim în repertoriul pe mulți ani în urmă — Teatrul Maghiar din Cluj-Napoca a prezentat o nouă piesă din marea dramaturgie universală: **Un dușman al poporului**; lucrare dramatică mult respectată, care poartă nimbul gloriei redutabilului nor-

Premiera: 14 decembrie 1974.
Regia: BĂN ERNŐ. Scenografia: EDITH SCHRANZ KUŇOVITS.
Distribuția: VADÁSZ ZOLTÁN (Stockman); DORIÁN ILONA (Catherine); A. TOSZO ILONA (Petra); ILLE FERENC (Morten Kiil); LASZLO GERŐ (Peter Stockman); PETERFFY GYULA (Hovstadt); NAGY DEZSO (Billing); BIRO LEVENTE (Aslaksen); SENKALSZKY ENDRE (Horster); YANCSON MIKLOS (Nansen); PASZTOR YANOS (Reszeg); GEREB ATTILA (Henrik); KOZMA LAJOS (Edward); MARESC BELA (Finn); DEHEL GABOR (Gabriel); IRING WALDEMAR (Eilif); NAGY ANTAL (Morten).

veg și care își adaugă acum, în opțiunea teatrului cluj- napocan, un punct de interes: avem de-a face cu adaptarea pentru scenele americane semnata de reputatul Arthur Miller. Desigur, Miller, iubitor declarat, și în multe sensuri, coborîtor din teatrul lui Ibsen nu a avut în intenție, adaptînd piesa — adică mai mult decît traducînd-o — s-o trădeze. Personal, operînd în cazul de față cu o necunoscută, — versiunea americană —, nu pot să-mi dau seama exact care este procentul de contribuție creatoare care-i dă dreptul lui Miller să semneze alături și nu sub numele lui Ibsen. Un comentator autorizat al teatrului lui Miller, Benjamin Nelson, distinge diferențele în planul strict al formei, Miller operînd tăieturi, reducții, condensări de replici, de scene, de acte, aducînd prin ritm și prin limbaj versiunea sa mai aproape de gusturi, preferințe și exigențe contemporane, fără a altera substanța piesei. Desigur, adaptînd piesa, Miller face aluzii la America anilor cincizeci, lucru la care regizorul Ban Ernő a renunțat din capul locului, mișcîndu-se în ambianța și atmosfera sfîrșitului de veac nouăsprezece în care se petrece drama doctorului Stockman, intrat în ireconciliabil conflict cu ordinea social-politică din orașul său. Fără îndoială, singurul beneficiu al preluării versiunii americane rămîne curățirea textului inițial de lucruri prisoselnice, în rest piesa păstrîndu-și neștirbită vigoarea demascatoare a societății burgheze norvegienne, denunțarea vehementă a unei rînduiri așezate pe baze putrede și sprijinite de formele ipocrite ale politicianismului vremii. Conflictul se dezvoltă consecvent (e adevărat, cam linear și previzibil) între doctorul Stockman, port-stegar înflăcărat pînă la fanaticism al adevărului și lumea partidelor politice — ale căror interese de ordin strict material generează țesătura de intrigi și ipocrizii menite să acopere glasul adevărului. E în această piesă, operă de maturitate a dramaturgului, un filon mai viguros de critică la nivelul relațiilor sociale decît îl găsisem mai înainte

Péterffy Gyula (Hovstadt)
Vadász Zoltán (Stockman),
Bíró Levente (Aslaksen),

în Sûlpîi societăţii, după cum doctorul Stockman însuşi este, pe un plan mai complex uman şi într-o altă implicare faţă de realitate, un descendent al lui Brand. Apele infectate din băile oraşelului au mai degrabă funcţia de simbol al infectării vieţii morale în contact cu noile raporturi umane impuse de dezvoltarea societăţii capitaliste. Observator lucid şi adînc scrutător al vremii lui, (şi după cum sublinia G. Călinescu, patriot înainte de toate), Ibsen nu putea să nu ridice glasul împotriva nedreptăţii sociale, deşi om al epocii sale — şi prin aceasta obiectiv limitat la o concepţie destul de nebuloasă despre ideea de dreptate şi adevăr, nu găseşte nici o ieşire destinului doctorului Stockman şi familiei. Cum spuneam, spectacolul lui Ban Ernő are în vedere structura iniţială a piesei; ne aflăm în atmosfera îmbietoare, paşnică, de însufleţire, cu care încep mai toate piesele marelui dramaturg, doctorul Stockman — interpretat la început cu bonomie, blîndă veselie, de Vadasz Zoltan — sorbindu-şi satisfacut punchul în mijlocul alor săi. Paşnica ambianţă se destramă odată cu venirea primarului Peter Stockman, care spulberă iluziile fratelui său, doctorul, despre neteda cale a adevărului. De aici, acţiunea se dezvoltă precipitat: ziarul local refuză publicarea memoriului demascator, adunarea publică alcătuită din reprezentanţi ai partidelor politice îl declară pe Stockman „duşman al poporului” după binecunoscutele criterii demagogice ale politicienilor burghezi, Stockman şi ai săi devin ţinta nemiloaselor represalii organizate de cei interesaţi în menţinerea stării de lucruri existente, şi replica lui finală despre tăria celui singur sună amar şi dezolant. Spectacolul nu propune soluţii inedite. Ban Ernő se păstrează în limitele unei transcrieri scenice cuminţi, aş zice docile, cu toate implicaţiile care decurg de aici,

favorabile sau nu reuşitei. Interpretările se înscriu şi ele în acest consens: Vadasz Zoltan e iluminat de ideea de adevăr, arzător şi sfichiuitor în scenele explozive, încremenit în înfrîngere. Dur, neclintit, sub masca îngheţată a onorabilităţii, Laszlo Gerő, interpretul lui Peter Stockman. Speriat şi onctuos — tipograful Aslaksen, aşa cum îl înfăţişează Bíró Levente. O interesantă apariţie are Peterffy Gyula, interpretul gazetarului demagog Hovstadt. Echilibrat, reţinut, în rolul căpitanului Horster e Senkalszky Endre. Ille Ferenc are o bună compoziţie în Morten Kiil, după cum bune sînt interpretările Ilonei Dorian şi Ilonei A. Toszo în rolurile cam sârace ale soţiei şi fiicei doctorului. Nu sînt, fireşte, stridente sau scăderi în nici una din laturile spectacolului dar nici nu e nimic care să se impună în mod deosebit. E şi corectitudinea o virtute, dar nu dintre cele mai strălucite.

Virgil Munteanu

